

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 193/03-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. marca 2004 v senáte zloženom z predsedu Daniela Švábyho a zo sudcov Lajosa Mészároša a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť Občianskeho združenia Ži a nechaj žiť, so sídlom Mlynské nivy 41, Bratislava, zastúpeného advokátom Mgr. T. K., Advokátska kancelária, Bratislava, vo veci porušenia základného práva na pokojné zhromažďovanie podľa čl. 28 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 24 S 297/01-21 z 27. júna 2002 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 24 S 297/01-21 z 27. júna 2002 porušil základné právo Občianskeho združenia Ži a nechaj žiť na pokojné zhromažďovanie zaručené v čl. 28 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 11 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 24 S 297/01-21 z 27. júna 2002 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. Občianskemu združeniu Ži a nechaj žiť n e p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie.

4. Občianskemu združeniu Ži a nechaj žiť p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 15 080 Sk (slovom pätnásťtisícosemdesiat slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť na účet advokáta Mgr. T. K., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 5. novembra 2003 č. k. I. ÚS 193/03-19 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Občianskeho združenia Ži a nechaj žiť, so sídlom Mlynské nivy 41, Bratislava (ďalej aj „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. T. K., Advokátska kancelária, B., ktorou namietal porušenie základného práva na pokojné zhromažďovanie podľa čl. 28 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 11 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) č. k. 24 S 297/01-21 z 27. júna 2002.

2. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že 21. júna 2001 v čase od 16.30 h do 18.00 h sa z jeho iniciatívy uskutočnilo v Bratislave riadne oznámené zhromaždenie (pouličný sprievod), ktorého účelom bolo formou hromadného prejazdu cyklistov po vybraných komunikáciách hlavného mesta Slovenskej republiky poukázať na potrebu komplexného podporovania verejnej dopravy a systematickejšieho riešenia dopravnej situácie v meste. Súčasťou tohto zhromaždenia happeningového charakteru bola aj neplánovaná cca päťminútová blokáda križovatky na Šafárikovom námestí, v rámci ktorej si účastníci pouličného sprievodu pripomenuli symbolickou minútou ticha všetky obeť automobilizmu na Slovensku.

2. 1. Sťažovateľ ďalej uviedol, že po uvedenom pouličnom sprievode na základe podnetu Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava I ČTS-P: ORP-892/SMz-01-I bolo mu doručené oznámenie primátora hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy (ďalej len „primátor“) zo 16. júla 2001 o začatí správneho konania vo veci uloženia pokuty vo výške 30 000 Sk podľa § 22a písm. a) bodu 1 zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „cestný zákon“) za to, že sťažovateľ 21. júna 2001 „*bez povolenia príslušného cestného správneho orgánu*“ užíval „*iným než zvyčajným spôsobom*“ viaceré komunikácie, čím malo dôjsť k znemožneniu cestnej premávky a k ohrozeniu jej bezpečnosti a plynulosti.

2. 2. Dňa 17. augusta 2001 bolo vydané rozhodnutie primátora č. j. OD 26750/2666/01/Me, ktorým uložil sťažovateľovi pokutu vo výške 30 000 Sk za užívanie miestnych komunikácií I. a II. triedy iným než zvyčajným spôsobom bez povolenia cestného správneho orgánu. Proti uvedenému rozhodnutiu primátora podal sťažovateľ v zákonnej lehote odvolanie.

2. 3. Okresný úrad Bratislava I, odbor dopravy a cestného hospodárstva (ďalej aj „okresný úrad“), ako príslušný odvolací orgán 8. októbra 2001 vydal rozhodnutie č. j. 200/15159-1/2001-20K, ktorým bolo vyššie uvedené rozhodnutie primátora o uložení pokuty potvrdené.

2. 4. Dňa 10. decembra 2001 podal sťažovateľ Krajskému súdu v Bratislave žalobu na preskúmanie zákonnosti predmetného rozhodnutia okresného úradu. V žalobe sťažovateľ namietal nezákonnosť a tiež protiústavnosť rozhodnutia okresného úradu i rozhodnutia primátora a domáhal sa zrušenia oboch týchto rozhodnutí a vrátenia veci na ďalšie administratívne konanie.

2. 5. Dňa 27. júna 2002 bol Krajským súdom v Bratislave vydaný rozsudok č. k. 24 S 297/01-21, ktorým bola žaloba sťažovateľa o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia okresného úradu zamietnutá.

Podľa názoru sťažovateľa uvedeným rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu jeho práva na pokojné a nepodmieňované zhromažďovanie garantované čl. 28 ústavy a čl. 11 dohovoru. Krajský súd napadnutým rozhodnutím podľa názoru sťažovateľa namiesto toho, aby zrušil rozhodnutia napadnutých správnych orgánov, potvrdil správnosť ich postupu, čím konal v rozpore s čl. 28 ods. 2 in fine a čl. 152 ods. 4 ústavy a tiež v rozpore

s konštantnou judikatúrou ústavného súdu, pretože „*vzťah ústavnosti a zákonnosti je hierarchický. Zákonnosť sa odvodzuje z princípov ústavnosti a musí byť s nimi v súlade*“. Svoje rozhodnutie krajský súd podľa názoru sťažovateľa odôvodnil takými skutkovými a právnymi závermi, ktoré boli arbitrárne a mali za následok porušenie základného práva sťažovateľa na pokojné zhromaždenie.

Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva podľa čl. 28 ústavy, sťažovateľ poukázal na to, že právo na pokojné zhromažďovanie patrí medzi základné práva a slobody, ktoré nesmie byť podmieňované povolením orgánu verejnej správy. Krajský súd tým, že vo svojom rozhodnutí ignoroval ústavný (a zákonný) princíp zákazu podmieňovania zhromaždenia povolovacím režimom, porušil podľa názoru sťažovateľa jeho právo zakotvené vo vyššie uvedenom článku ústavy. Pokuta uložená v rámci správneho konania podľa § 22a písm. a) bodu 1 cestného zákona za to, že počas zhromaždenia sťažovateľ užíval miestne komunikácie I. a II. triedy „*iným než zvyčajným spôsobom bez povolenia cestného správneho orgánu*“, je neodôvodnená aj z toho dôvodu, že sťažovateľ svojím konaním nenaplnil skutkovú podstatu „*dvojzložkého*“ správneho deliktu uvedeného v § 22a písm. a) bode 1 cestného zákona. Menovite nemohol porušiť povinnosť na zaobstaranie osobitného povolenia na zvláštne užívanie miestnej komunikácie vzhľadom na ústavnú garanciu princípu zákazu podmieňovania realizácie zhromažďovacieho práva povolovacím režimom. Povolenie na zvláštne užívanie miestnej komunikácie sa podľa sťažovateľa zvyčajne vyžaduje napr. pri organizovaní športových a iných podujatí a pri preprave neštandardných nákladov, a nie pri realizácii zhromažďovacieho práva, resp. pri reakcii na aktuálnu spoločenskú udalosť. Inštitút povolenia na zvláštne užívanie miestnej komunikácie je podľa jeho názoru v priamom rozpore s účelom práva na pokojné zhromažďovanie.

2. 6. Z uvedených skutočností sťažovateľ vyvodil nasledovný záver:

„Rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 24 S 297/01-21 zo dňa 27. júna 2002 predstavuje vzhľadom na vyššie uvedené zásah do samotnej podstaty ústavného práva sťažovateľa pokojne sa zhromažďovať bez povolenia orgánu verejnej správy, nakoľko zamietnutím správnej žaloby sťažovateľa bola súdom de facto potvrdená možnosť administratívnych orgánov obmedzovať základné práva nad rámec stanovený ústavou. V dôsledku potvrdenia zákonnosti uloženia pokuty v predchádzajúcom konaní má tento rozsudok pro futuro výrazne odstrašujúci charakter a je objektívne spôsobilý vyvolať

u sťažovateľa, ale i kohokoľvek iného obavu z budúcej realizácie zhromažďovacieho práva. Navyše zásah súdu (rovnako ako predtým zásah administratívnych orgánov) do podstaty tohto základného práva bol uskutočňovaný bez splnenia dvoch materiálnych podmienok, ktoré sú podľa čl. 28 ods. 2 ústavy nevyhnutné na akékoľvek obmedzenie zhromažďovacieho práva.“

2. 7. Vyššie uvedené argumenty sťažovateľ použil v podstate aj na zdôvodnenie tvrdeného rozporu rozhodnutia krajského súdu s čl. 11 dohovoru.

2. 8. Vzhľadom na *„existenčnú neistotu a veľkú mieru psychickej záťaže, ktorú rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave vyvolalo“* u jeho zástupcov, sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 Sk.

2. 9. Sťažovateľ sa domáhal aj priznania náhrady trov právneho zastúpenia.

2. 10. Sťažovateľ napokon navrhol, aby ústavný súd vyniesol tento nález:

„Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 24 S 297/01-21 zo dňa 27. júna 2002 bolo porušené právo sťažovateľa na pokojné zhromažďovanie podľa čl. 28 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 24 S 297/01-21 zo dňa 27. júna 2002 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Krajský súd v Bratislave je povinný do dvoch mesiacov odo dňa doručenia tohto nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zaplatiť sťažovateľovi na účet jeho právneho zástupcu finančné zadosťučinenie vo výške 10 000,- Sk“ .

3. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: krajský súd, zastúpený jeho predsedníčkou JUDr. M. Š., listom z 19. decembra 2003 sp. zn. Spr. 3816/03 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu krajského súdu z 22. januára 2004.

3. 1. Predsedníčka krajského súdu sa k sťažnosti vyjadrila nasledovne :

„Pokiaľ (...) žiadate vyjadrenie Krajského súdu v Bratislave ku všetkým skutočnostiam a tvrdeniam uvedeným v sťažnosti, v tomto smere si Vám dovoľujem

nevyhovieť, nakoľko podstatou sťažnosti je napadnutie správnosti súdneho rozhodnutia po stránke hmotnoprávnej. Ide teda o samotnú rozhodovaciu činnosť súdu – myšlienkovú činnosť sudcov a ich úvahy opierajúce sa formálne o určité myšlienkové (logické) pravidlá a vecne o ich všeobecné skúsenosti získané ich vzdelaním, výchovou a životnou praxou.

Z tohto dôvodu máme za to, že Krajský súd v Bratislave ako žalovaná strana nemá oprávnenie sa meritórne k sťažnosti vyjadriť. Správnosť rozhodnutia z hľadiska porušenia Ústavy Slovenskej republiky môže podľa nášho názoru posúdiť len Ústavný súd Slovenskej republiky“.

3. 2. Právny zástupca sťažovateľa k vyjadreniu predsedníčky krajského súdu zaujal nasledovné stanovisko:

„K vyjadreniu Krajského súdu v Bratislave k sťažnosti prijatej Ústavným súdom Slovenskej republiky a vedenej ako č. k. I. ÚS 193/03 sa po právnej stránke nemožno vyjadriť.

Máme však za to, že musí byť daná kompetencia Krajského súdu v Bratislave konajúceho prostredníctvom svojho štatutárneho zástupcu – predsedu súdu, posúdiť rozhodnutie tohto súdu ako súladné alebo rozporné s Ústavou Slovenskej republiky. Ak nemôže byť v zmysle čl. 46 ods. 2 z právomoci súdov vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd musia byť tieto súdy schopné sa k veci ako účastníci konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky aj meritórne vyjadriť. Každopádne ide o právo sa vyjadriť, nie o zákonom danú povinnosť a s prihliadnutím k tejto skutočnosti je potrebné asi posudzovať aj vyjadrenie Krajského súdu v Bratislave“.

Sťažovateľ si vo svojom stanovisku vyčíslil aj trovy právneho zastúpenia v sume 15 084,40 Sk za tri úkony právnej služby, z ktorých dva úkony boli vykonané v roku 2002 a jeden úkon v roku 2004, pričom uviedol, že je platiteľom dane z pridanej hodnoty. Uvedené trovy navrhol vyplatiť na účet svojho právneho zástupcu.

4. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práv.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, ako aj z vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil nasledovné relevantné skutočnosti:

1. Na Miestnom úrade Bratislava - Staré mesto bolo 18. júna 2001 zaevidované oznámenie sťažovateľa o zvolaní verejného zhromaždenia na 21. jún 2001 od 16.30 h do 18.00 h, účelom ktorého bola „osvetová akcia, podpora verejnej dopravy“. Na tlačive „Oznámenie o zvolaní verejného zhromaždenia v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 84/1990 Zb. o zhromažďovanom práve z 27. marca 1990“ bolo v bode dva za miesto zhromaždenia označené „*Hodžovo námestie*“, pričom ďalší odsek tohto bodu tlačiva, v ktorom malo byť uvedené „*východiskové miesto, cesta a miesto ukončenia*“, zostal nevyplnený. Predpokladaný počet účastníkov zhromaždenia mal byť „*cca 150 ľudí*“ a počet usporiadateľov mal byť „*4 (biele pásky na rukách)*“.

2. Dňa 12. júla 2001 bol Magistrátu hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy doručený podnet Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava I vo veci porušenia cestného zákona sťažovateľom v súvislosti s uskutočneným zhromaždením 21. júna 2001.

3. Dňa 17. augusta 2001 bolo vydané rozhodnutie primátora č. j. OD 26750/2666/01/Me, ktorým uložil sťažovateľovi pokutu vo výške 30 000 Sk «*za užívanie miestnych komunikácií I. a II. tr. – Hodžovo námestie II. tr., Štefánikova ulica I. tr., Krížna ulica I. tr., Špitálska ulica II. tr., Štúrova ulica II. tr., Šafárikovo námestie I. tr., Dostojevského rad I. tr., Landererova ulica II. tr., Košická ulica II. tr., - iným než zvyčajným spôsobom z dôvodu usporiadania osvetovej akcie „Ži a nechaj žiť“ spojenej s presunom cca 100 až 150 cyklistov po týchto komunikáciách dňa 21. 06. 2001 bez povolenia cestného správneho orgánu.*»

Z odôvodnenia tohto rozhodnutia medzi inými vyplýva, že: „*V súlade so zákonom č. 84/1990 Zb. o zhromažďovanom práve bola predmetná osvetová akcia oznámená Miestnemu úradu Bratislava Staré Mesto, ale táto sa mala uskutočniť na Hodžovom námestí dňa 21. 06. 2001 v čase od 16.30 do 18.00 hod. Účastníci tejto osvetovej akcie však z Hodžovho námestia pokračovali v akcii po vyššie uvedených komunikáciách. (...) V čase*

od 17.45 do 17.50 hod. bola účastníkmi akcie blokovaná križovatka Šafárikovo námestie, kde si účastníci sadli na vozovku.(...)

Hlavné mesto ani netvrdí, že na zhromaždenie je potrebné povolenie orgánu štátnej správy a svojím konaním ani otázku takéhoto povolenia nerieši. Hlavné mesto sa vo svojom konaní zaoberá absenciou povolenia na zvláštne užívanie pozemných komunikácií pre toto zhromaždenie, ktoré vyžaduje zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov v § 8 ods. 1. Hlavné mesto začalo konanie z dôvodu porušenia tohto ustanovenia cestného zákona.(...)

Cestný správny orgán (...) na základe toho, že občianske združenie je podľa § 2 ods. 3 zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov právnickou osobou a na základe zisteného skutkového i právneho stavu rozhodol o uložení pokuty vo výške 30 000,- Sk s prihliadnutím na závažnosť, čas trvania a charakter nepovoleného zvláštneho užívania miestnych komunikácií.“

4. Na odvolanie sťažovateľa proti uvedenému rozhodnutiu primátora Okresný úrad Bratislava I, odbor dopravy a cestného hospodárstva ako príslušný odvolací orgán 8. októbra 2001 vydal rozhodnutie č. j. 200/15159-1/2001-20K, ktorým bolo uvedené rozhodnutie primátora o uložení pokuty potvrdené.

5. Dňa 10. decembra 2001 podal sťažovateľ Krajskému súdu v Bratislave žalobu o preskúmanie zákonnosti predmetného rozhodnutia okresného úradu. V žalobe sťažovateľ namietal nezákonnosť a tiež protiústavnosť rozhodnutia okresného úradu i rozhodnutia primátora a domáhal sa zrušenia oboch týchto rozhodnutí a vrátenia veci na ďalšie administratívne konanie.

6. Krajský súd v Bratislave ako vecne a miestne príslušný súd na konanie preskúmal napadnuté rozhodnutie správneho orgánu a jemu predchádzajúce konanie a po nariadení pojednávania 27. júna 2002 rozsudkom č. k. 24 S 297/01-21 dospel k záveru, že „žalobu je potrebné zamietnuť, pretože napadnuté rozhodnutie je v súlade so zákonom“, a to – ako to vyplýva z napadnutého rozhodnutia krajského súdu - z nasledovných podstatných dôvodov:

„Z podkladov spisu správneho orgánu vyplýva, že predmetom konania bolo posúdiť zákonnosť rozhodnutia, ktorým bola žalobcovi ako právnickej osobe podľa ust. § 22a písm. a) bod 1 cestného zákona uložená pokuta za správny delikt vo výške 30.000,- Sk. (...)

Zo spisu správneho orgánu je zrejmé, že na Miestnom úrade Bratislava – Staré Mesto bolo dňa 18. 6. 201 zaevidované oznámenie o zvolaní verejného zhromaždenia v zmysle príslušných ust. zákona č. 84/1990 Zb. o zhromažďovanom práve, ktorým žalobca v zastúpení M. K. oznámil, že dňa 21. 6. 2001 sa bude konať zhromaždenie v čase od 16.30 do 18.00 hod., pričom ako miesto konania zhromaždenia uviedol Hodžovo námestie s tým, že predpokladaný počet účastníkov tejto osvetovej akcie je 150 ľudí.

Okresné riaditeľstvo PZ v Bratislave I pod ČTS-P: ORP-892/SMz-01-I z 3. 7. 2001 zaslalo Magistrátu hlavného mesta SR Bratislava vo veci porušenia cestného zákona podnet na riešenie M. K. a L. Ď. podľa § 22a písm. a) bod 1 cestného zákona, nakoľko menovaní ako organizátorka a spoluorganizátor zorganizovali bez povolenia cestného správneho orgánu osvetovú akciu „Ži a nechaj žiť“ dňa 21. 6. 2001 na pozemných komunikáciách Starého mesta v Bratislave. V odôvodnení podnetu sa uvádza, že príslušníkmi PZ bolo zistené, že uvedená akcia bola oznámená a povolená len na Hodžovom námestí, pričom účastníci dávali svojim konaním najavo pokračovanie akcie aj na iných miestach, resp. že sa s bicyklami vyberú cez Staré mesto. Organizátorka na upozornenia príslušníkov PZ nereagovala. Sprievod asi 100 až 150 cyklistov sa v čase o 17.15 hod. pohol z Hodžovho námestia na Štefánikovu ul., ďalej na Šancovú, Krížnu, Špitálsku, Štúrovu, Šafárikovo námestie, Dostojevského rad, Landererovu ul. a skončil akciu v čase o 18.00 hod. na Košickej ul. pred budovou školy. Počas presunu účastníci sprievodu opakovane obsadzovali obidva jazdné pruhy, pričom došlo k obmedzovaniu dopravy na uvedených komunikáciách, premávka bola presmerovaná a usmerňovaná príslušníkmi ODI OR PR v Bratislave I. Účastníci boli viackrát upozorňovaní, aby plnili pokyny príslušníkov PZ, pričom tieto nerešpektovali. V čase od 14.45 hod (správne od 17.45 h) do 17.50 hod. bola účastníkmi akcie blokována križovatka Šafárikovo námestie, kde si účastníci sadli na vozovku.

V nadväznosti na uvedené skutočnosti boli v predmetnej veci vydané rozhodnutia o uložení pokuty žalobcovi. Voči žalobcovi bolo postupované podľa cit. zák. ust. § 22a písm. a) bod 1 cestného zákona a to z dôvodu užívania miestnych komunikácií I. a II. triedy v rozpore s cestným zákonom, t. j. iný, než zvyčajným spôsobom bez povolenia cestného

správneho orgánu. V predmetnej veci nesporne došlo k naplneniu skutkovej podstaty správneho deliktu. Nakoľko zhromaždenie bolo zorganizované právnickou osobou, je podľa názoru súdu v danej veci individuálny postih účastníkov zhromaždenia vylúčený. Takýto postih by bol možný len v prípade, že po oficiálnom ukončení zhromaždenia by jeho účastníci pokračovali v akcii samostatne.

Treba jednoznačne konštatovať, že napadnuté rozhodnutie nebolo vydané z dôvodu nepovolenia zhromaždenia a zhromažďovacie právo nebolo v danom prípade žiadnym spôsobom dotknuté.

Čo sa týka námietok žalobcu uvedených v žalobe, krajský súd nezistil pochybenia majúce za následok nezákonnosť rozhodnutia žalovaného správneho orgánu.

Preskúmaním napadnutého rozhodnutia súd nezistil v rozsahu tvrdení žalobcu žiadne skutočnosti svedčiace o ukrátení práv žalobcu tým, že mu bola uložená pokuta za správny delikt. Výška pokuty podľa názoru súdu bola určená v súlade s ust. § 22b ods. 1 cestného zákona, nakoľko bola zohľadnená závažnosť, dĺžka a rozsah trvania protiprávneho konania.

Na základe uvedeného súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je v súlade so zákonom a preto podľa ust. § 250 ods. 1 O. s. p. žalobu zamietol“.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

1. 1. Podľa čl. 28 ods. 1 ústavy právo pokojne sa zhromažďovať sa zaručuje.

Podľa odseku 2 citovaného ustanovenia ústavy podmienky výkonu tohto práva ustanoví zákon v prípadoch zhromažďovania na verejných miestach, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, ochranu verejného poriadku, zdravia a mravnosti, majetku alebo pre bezpečnosť štátu. Zhromaždenie sa nesmie podmieňovať povolením orgánu verejnej správy.

1. 2. Podľa čl. 11 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu pokojného zhromažďovania a na slobodu združovať sa s inými vrátane práva zakladať na obranu svojich záujmov odbory alebo vstupovať do nich.

Podľa odseku 2 citovaného ustanovenia dohovoru výkon týchto práv môže podliehať len takým obmedzeniam, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, na predchádzanie nepokojom alebo zločinnosti, ochranu zdravia alebo morálky alebo ochranu práv a slobôd iných. Tento článok nebráni zavedeniu zákonných obmedzení na výkon týchto práv príslušníkmi ozbrojených síl, polície a úradníkmi štátnej správy.

1. 3. Podľa § 1 ods. 2 zákona č. 84/1990 Zb. o zhromažďovacom práve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zhromažďovacom práve“) výkon tohto práva slúži občanom na využívanie slobody prejavu a ďalších ústavných práv a slobôd, na výmenu informácií a názorov a na účasť na riešení verejných a iných spoločných záležitostí vyjadrením postojov a stanovísk.

Podľa § 1 ods. 3 zákona o zhromažďovacom práve za zhromaždenie sa podľa tohto zákona považujú aj pouličné sprievody a manifestácie.

Podľa § 1 ods. 4 zákona o zhromažďovacom práve na zhromaždenie nie je potrebné predchádzajúce povolenie štátneho orgánu.

Podľa § 3 zákona o zhromažďovacom práve zhromaždenie môže zvolať občan starší ako 18 rokov alebo právnická osoba alebo skupina osôb.

Podľa § 4 ods. 1 zákona o zhromažďovacom práve zhromaždenia sa musia oznamovať obci (§ 16) s výnimkou:

a) zhromaždení usporadúvaných právnickými osobami prístupných len ich členom alebo pracovníkom a menovite pozvaným hosťom;

b) zhromaždení usporadúvaných cirkvami alebo náboženskými spoločnosťami v kostole alebo v inej modlitebni, procesii, púti a iných sprievodov a zhromaždení slúžiacich na prejavy náboženského vyznania;

c) zhromaždení konaných v obydlíach občanov;

d) zhromaždení menovite pozvaných osôb v uzavretých priestoroch.

Podľa § 5 ods. 1 zákona o zhromažďovacom práve zvolávateľ je povinný zhromaždenie písomne oznámiť obci tak, aby obec oznámenie dostala aspoň 5 dní vopred. Obec môže v odôvodnených prípadoch prijať oznámenie aj v kratšej lehote. Za právnickú osobu predloží oznámenie ten, kto je v tejto veci splnomocnený konať v jej mene. Oznámenie sa môže predložiť aj osobne v pracovný deň v dobe medzi ôsmou a pätnástou hodinou. Obec vytvorí podmienky, aby sa oznámenia mohli riadne prijímať.

Podľa § 8 zákona o zhromažďovacom práve obec môže s ohľadom na miestne podmienky alebo na verejný poriadok navrhnúť zvolávateľovi, aby sa zhromaždenie konalo na inom mieste alebo v iný čas.

Podľa § 9 zákona o zhromažďovacom práve obec môže zvolávateľovi uložiť, aby zhromaždenie konané vo večerných hodinách bolo ukončené tak, aby nedošlo k neprimeranému rušeniu nočného pokoja.

Podľa § 10 ods. 3 zákona o zhromažďovacom práve obec môže zhromaždenie zakázať, ak sa má konať v mieste, kde by potrebné obmedzenie dopravy a zásobovania bolo v závažnom rozpore so záujmom obyvateľstva, ak možno bez neprimeraných ťažkostí konať zhromaždenie inde bez toho, že by sa tým maril oznámený účel zhromaždenia.

Podľa § 12 ods. 3 zákona o zhromažďovacom práve zhromaždenie, ktoré sa koná bez toho, že bolo oznámené podľa § 5, bude spôsobom uvedeným v odseku 1 rozpustené, ak nastali okolnosti, ktoré by odôvodnili jeho zákaz podľa § 10 ods. 1 až 3. To platí aj pre zhromaždenia, ktoré neboli zvolané. Zodpovednosť zvolávateľov za priestupok nie je dotknutá, aj keď zhromaždenie nebolo rozpustené.

Podľa § 12 ods. 5 zákona o zhromažďovacom práve zhromaždenie, ktoré bolo oznámené a nebolo zakázané, môže byť spôsobom uvedeným v odseku 1 rozpustené, ak sa podstatne odchyľilo od oznámeného účelu takým spôsobom, že v priebehu zhromaždenia nastali okolnosti, ktoré by odôvodnili jeho zákaz podľa § 10 ods. 1.

Podľa § 14 zákona o zhromažďovanom práve, ktorý ustanovuje priestupok proti zhromažďovaciemu právu, tomu, kto zvoláva alebo usporadúva zhromaždenie bez toho, že by splnil oznamovaciu povinnosť, alebo usporadúva zhromaždenie, ktoré bolo zakázané, alebo závažne poruší inú povinnosť zvolávateľa podľa tohto zákona, môže byť uložená pokuta do výšky 1 000 Sk.

1. 4. Podľa § 8 ods. 1 cestného zákona, na užívanie diaľnic, ciest a miestnych komunikácií iným než zvyčajným spôsobom alebo na iné účely, než na ktoré sú určené (ďalej len „zvláštne užívanie“), je potrebné povolenie cestného správneho orgánu, s výnimkou prípadov uvedených v odsekoch 6, 7 a 9, vydané po dohode s dopravným inšpektorátom. Cestný správny orgán môže v povolení určiť podmienky na zvláštne užívanie a pre ich nesplnenie môže udelené povolenie zrušiť. Zvláštne užívanie sa povoľuje na dobu určitú, ak u užívateľa trvajú dôvody, pre ktoré bolo povolenie udelené. Pri zmene užívateľa, podmienok užívania a podobne je potrebné požiadať o nové povolenie, prípadne o zmenu povolenia. Povolenie nie je potrebné na vozidlá ozbrojených síl, ozbrojených bezpečnostných zborov a na presun poľnohospodárskych strojov a zariadení pri poľnohospodárskych prácach v rámci obhospodarovaného územia.

Podľa § 22a písm. a) bodu 1 cestného zákona cestný správny orgán a obec v rozsahu svojej pôsobnosti uložia pokutu do 1 000 000 Sk právnickej osobe alebo fyzickej osobe oprávnenej na podnikanie podľa osobitných predpisov, ak bez povolenia cestného správneho orgánu alebo v rozpore s vydaným povolením užíva diaľnicu, cestu alebo miestnu komunikáciu iným spôsobom než zvyčajným alebo na iné účely, než na ktoré sú určené, s výnimkou nadmerných a nadrozmerých prepráv (zvláštne užívanie).

2. Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že napadnutým rozsudkom (t. j. rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 24 S 297/01-21 z 27. júna 2002) došlo k porušeniu jeho základného práva na pokojné zhromažďovanie podľa čl. 28 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 11 ods. 1 a 2 dohovoru.

3. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že rozhodnutím všeobecného súdu alebo jeho postupom, ktorý rozhodnutiu predchádzal, môže byť porušené každé základné právo, ktoré je zaručené v ústave alebo v príslušnej medzinárodnej zmluve o ľudských právach

a základných slobodách, teda tak materiálne, ako aj procesné základné právo. Takto ústavný súd napríklad už vyslovil, že všeobecný súd svojím postupom a právoplatným rozhodnutím porušil nielen právo na súdnu ochranu (ako základné procesné právo) zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy, ale aj právo vlastníť majetok a právo pokojne užívať svoj majetok (ako základné materiálne práva) zaručené v čl. 20 ods. 1 ústavy, resp. v čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru (pozri nález z 20. decembra 2001 sp. zn. I. ÚS 59/00 a nález z 15. júla 2003 sp. zn. I. ÚS 23/01). V iných rozhodnutiach zase konštatoval, že všeobecný súd svojím právoplatným rozhodnutím porušil právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života a právo na ochranu proti zásahom do nedotknuteľnosti obydlia, ktoré ako základné materiálne práva sú zaručené v čl. 19 ods. 2 a čl. 21 ods. 3 ústavy (pozri nález z 10. júla 2001 sp. zn. I. ÚS 13/00), resp. konštatoval, že všeobecný súd svojím postupom, t. j. tým, že neprijal opatrenia zamerané na ochranu maloletých detí pred zlým zaobchádzaním s nimi, porušil ich základné (materiálne) práva na ochranu proti neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a na ochranu proti zásahom do nedotknuteľnosti obydlia podľa čl. 21 ods. 1 a 3 ústavy (pozri nález z 9. júla 2003 sp. zn. I. ÚS 4/02).

Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry týkajúcej sa jeho právomoci v zmysle cit. čl. 127 ods. 1 ústavy. V zmysle tohto článku je ústavná ochrana základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany týmto právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Úloha ústavného súdu, ktorý zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil, sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo príslušnou

medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 165/02, I. ÚS 177/03, I. ÚS 22/03, I. ÚS 53/03, I. ÚS 215/03).

Inými slovami, ústavný súd má právomoc konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach garantovaných základných práv a slobôd ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou vždy vtedy, keď je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo keď účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou základných práv a slobôd alebo s ich úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. Je pritom celkom bez právneho významu, či takéto nezlúčiteľné účinky vyvoláva postup všeobecného súdu alebo jeho rozhodnutie, a či sú nimi dotknuté materiálne alebo procesné základné práva a slobody. Pri takomto uplatňovaní svojej právomoci môže ústavný súd na jednej strane dôsledne plniť svoju nezastupiteľnú úlohu nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti v zmysle čl. 124 ústavy a na druhej strane vylúčiť akúkoľvek možnosť zamieňania jeho úlohy s úlohou všeobecného súdu tretej, prípadne štvrtej inštancie.

V rozsahu tejto svojej právomoci ústavný súd aj v danej veci preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu z hľadiska namietaného porušenia materiálneho základného práva podľa označených článkov ústavy a dohovoru.

4. Zhromažďovacie právo podľa čl. 28 ústavy, resp. podľa čl. 11 dohovoru nie je právom absolútnym; môže byť ústavne konformným spôsobom obmedzené. Z hľadiska týchto článkov ústavy a dohovoru, ktorých ochrany sa dovolal sťažovateľ, bolo potrebné predovšetkým posúdiť, či rozhodnutie krajského súdu, ktorým bola zamietnutá jeho žaloba podaná proti rozhodnutiu správneho orgánu, ktorým mu bola uložená pokuta na základe skutkových a právnych dôvodov uvedených v rozhodnutí, možno považovať za zasahovanie (obmedzenie) do základného práva sťažovateľa pokojne sa zhromažďovať, ktoré mu tieto články zaručujú, a v kladnom prípade, či je možné toto obmedzenie (zasahovanie) tak z ústavného hľadiska, ako aj z hľadiska dohovoru ospravedlniť, alebo ho treba považovať za porušenie základného práva sťažovateľa.

V zmysle čl. 13 ods. 3 ústavy pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel, pričom takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ. Z citovanéh čl. 28 ústavy a čl. 11 dohovoru a príslušnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 13/02, I. ÚS 36/02) alebo Európskeho súdu pre ľudské práva [ďalej len „ESLP“ (napr. Ezelin v. Francúzsko, rozsudok z 26. apríla 1991)] ďalej vyplýva, že ospravedlniť zasahovanie (obmedzenie) do základného práva pokojne sa zhromažďovať možno len vtedy, ak obmedzenie bolo ustanovené zákonom, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedľňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom (t. j. obmedzenie je v súlade so zásadou proporcionality).

4. 1. Medzi účastníkmi nebolo sporné, že sťažovateľ bol postihnutý pokutou správneho orgánu v súvislosti so zhromaždením, ktorého bol zvolávateľ (pozri § 3 zákona o zhromažďovanom práve). Ústavný súd nemal žiadnu pochybnosť o tom, že vzhľadom na podstatu práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta (pozri aj PL. ÚS 38/95), a okolnosti danej veci je potrebné sťažovateľa bez ohľadu na to, že je právnickou osobou, považovať za subjekt zhromažďovacieho práva v zmysle citovaného čl. 28 ústavy a čl. 11 dohovoru.

4. 2. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ mohol uskutočniť zvolané zhromaždenie vrátane pouličného sprievodu v súlade s účelom, ktorý sledoval, a až následne bol potrestaný napadnutou pokutou. Táto okolnosť však pre posúdenie, či došlo k zasahovaniu (obmedzeniu) do základného práva sťažovateľa na pokojné zhromaždenie, bola právne bezvýznamná, pretože podľa názoru ústavného súdu za obmedzenie tohto základného práva treba považovať opatrenia orgánov verejnej moci, ktoré sú prijímané nielen pred uskutočnením zhromaždenia alebo v jeho priebehu, ale aj po jeho skončení. Krajský súd teda tým, že svojím rozsudkom „potvrdil“ opodstatnenosť sankcie, ktorou bol sťažovateľ postihnutý príslušným správnym orgánom v priamej súvislosti s uskutočnením zhromaždenia, ktorého bol zvolávateľ, obmedzil právo sťažovateľa na pokojné zhromažďovanie v zmysle citovaných článkov ústavy a dohovoru.

Vzhľadom na uvedené mal ústavný súd preukázanú ústavne relevantnú súvislosť medzi namietanými skutočnosťami a označeným základným právom sťažovateľa.

4. 3. Ústava pojem „pokojne sa zhromažďovať“ bližšie nedefinuje. Zo zákona o zhromažďovaní práve vyplýva, že výkon tohto práva slúži občanom predovšetkým na využívanie slobody prejavu, na výmenu informácií a názorov a na účasť na riešení verejných a iných spoločenských záležitostí vyjadrením postojov a stanovísk; za zhromaždenie sa považujú aj pouličné sprievody a manifestácie (pozri citovaný § 1 ods. 2 a 3 zákona o zhromažďovaní práve). Právo pokojne sa zhromažďovať podľa čl. 28 ods. 1 ústavy je teda úzko spojené s právom na slobodu prejavu a s právom na informácie podľa čl. 26 ods. 1 ústavy. Ďalším definičným znakom výkonu tohto základného práva je imperatív, že priebeh zhromaždenia bude „pokojný“. Na základe uvedeného možno konštatovať, že sloboda zhromažďovania a právo prostredníctvom nej vyjadriť názory patrí k prvoradým hodnotám demokratickej spoločnosti.

Obdobný obsah tohto práva vyplýva aj z dohovoru a príslušnej judikatúry ESĽP. Aj podľa ESĽP je výkon zhromažďovacieho práva podľa čl. 11 ods. 1 dohovoru osobitným výkonom práva na slobodu prejavu (pozri napr. citovaný rozsudok Ezelin) a v tomto spojení jedným zo základov demokratickej spoločnosti.

Na rozdiel od dohovoru však z ústavy explicitne vyplýva (ako ďalší definičný znak tohto základného práva) zákaz podmieňovať zhromaždenie „povolením“ orgánu verejnej správy. Zákon o zhromažďovaní práve k tomu uvádza, že na zhromaždenie nie je potrebné „predchádzajúce povolenie“ štátneho orgánu. Zhromaždenia však môžu podliehať oznamovacej povinnosti zvolávateľa (pozri aj § 4 a 5 zákona o zhromažďovaní práve).

4. 4. Ústavný súd sa ďalej pri skúmaní podstaty sťažnosti sústredil na postupné zodpovedanie týchto troch základných otázok (pozri bod 4):

- a) či obmedzenie zhromažďovacieho práva sťažovateľa, ku ktorému došlo napadnutým rozsudkom krajského súdu, bolo založené na zákone,
- b) či bolo dostatočne odôvodnené sledovaným cieľom a

c) či bolo skutočne nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa.

4. 5. V súvislosti s ústavnou požiadavkou „zákonosti“ obmedzenia základných práv a slobôd ústavný súd konštatuje, že podľa odôvodnenia napadnutého rozsudku krajský súd považoval rozhodnutie správneho orgánu o uložení pokuty sťažovateľovi za „v súlade so zákonom“. Je evidentné, že pod „zákonom“ mal na mysli „cestný zákon“, *in concreto* jeho ustanovenie „§ 22a písm. a) bod 1“.

Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľovi skutočne bola uložená pokuta vo výške 30 000 Sk podľa tohto ustanovenia cestného zákona. Krajský súd v napadnutom rozsudku k tomu uviedol, že podľa tohto ustanovenia cestného zákona bolo voči sťažovateľovi *„postupované (...) z dôvodu užívania miestnych komunikácií I. a II. triedy v rozpore s cestným zákonom, t. j. iným, než zvyčajným spôsobom bez povolenia cestného správneho orgánu. V predmetnej veci nesporne došlo k naplneniu skutkovej podstaty správneho deliktu (...)“*.

Podľa názoru ústavného súdu však na ospravedlnenie zisteného obmedzenia - zasahovania do zhromažďovacieho práva sťažovateľa nebolo možné v okolnostiach danej veci použiť cestný zákon (jeho ustanovenie § 22a písm. a) bod 1), ale zákon o zhromažďovaní práve.

Odhliadnuc od podstatne odlišného účelu oboch dotknutých zákonov, zákon o zhromažďovaní práve obsahuje osobitné ustanovenia o uložení pokuty za závažné porušenie povinnosti zvoľávateľa podľa tohto zákona (pozri citovaný § 14 ods. 1). V tomto rozsahu ho treba preto vo vzťahu k cestnému zákonu považovať za *lex specialis*, a teda za príslušný zákonný podklad na obmedzenie slobody zhromažďovania. Za takýto zákon vo vzťahu k cestnému zákonu ho však treba považovať aj z ďalších dôvodov.

Už bolo konštatované, že definičným znakom zhromažďovacieho práva podľa ústavy je zákaz podmieňovať zhromaždenie „povolením“ orgánu verejnej správy. Sťažovateľovi však bola uložená pokuta podľa citovaného § 22a písm. a) bodu 1 cestného zákona za užívanie miestnej komunikácie iným spôsobom než zvyčajným alebo na iné účely práve

z dôvodu, že sa tak stalo „bez povolenia cestného správneho orgánu“. Tvrdenie krajského súdu v odôvodnení napadnutého rozsudku, že „*napadnuté rozhodnutie nebolo vydané z dôvodu nepovolenia zhromaždenia a zhromažďovacie právo nebolo v danom prípade žiadnym spôsobom dotknuté*“, je vzhľadom na túto podmienku postihu podľa cestného zákona prinajmenej nejasné. Už bolo uvedené, že napadnutý rozsudok krajského súdu s jeho právnym záverom „o zákonnosti uloženej pokuty“ sťažovateľovi nemožno považovať za taký, ktorým nebolo zhromažďovacie právo „*dotknuté*“ (pozri bod 4. 2.). Nemožno ho ani považovať za taký, aby bolo opodstatnené tvrdenie krajského súdu, že rozhodnutie o pokute „*nebolo vydané z dôvodu nepovolenia zhromaždenia*“.

Porušenie cestného zákona sťažovateľom bolo podľa krajského súdu (a pred ním správneho orgánu) založené na užívaní «*(...) miestnych komunikácií I. a II. tr. – Hodžovo námestie II. tr., Štefánikova ulica I. tr., Križna ulica I. tr., Špitálska ulica II. tr., Štúrova ulica II. tr., Šafárikovo námestie I. tr., Dostojevského rad I. tr., Landererova ulica II. tr., Košická ulica II. tr., - iným než zvyčajným spôsobom z dôvodu usporiadania osvetovej akcie „Ži a nechaj žiť“ spojenej s presunom cca 100 až 150 cyklistov po týchto komunikáciách dňa 21. 06. 2001 bez povolenia cestného správneho orgánu (...)*», teda na takom užívaní miestnych komunikácií, s ktorým pri výkone zhromažďovacieho práva výslovne počítá zákon o zhromažďovanom práve.

Z tohto zákona vyplýva, že zvolávateľ je okrem iného povinný v oznámení o zvolaní zhromaždenia obci uviesť „*účel zhromaždenia, deň a miesto jeho konania a čas začatia; ak ide o zhromaždenie na verejnom priestranstve, aj predpokladaný čas jeho ukončenia; (...) ak má ísť o pouličný sprievod, východiskové miesto, cestu a miesto ukončenia (...)*“ [§ 5 ods. 2 písm. a) a d) zákona o zhromažďovanom práve]. Pod „*verejným priestranstvom*“ sa pritom na účely zákona o zhromažďovanom práve rozumejú „*pozemné komunikácie (...) ako námestia, triedy a ulice (...)*“ (§ 18 zákona o zhromažďovanom práve), teda aj také komunikácie, na ktoré sa inak vzťahuje cestný zákon so sankciou za užívanie „*bez povolenia*“ alebo „*v rozpore s vydaným povolením*“ [§ 8, § 22a písm. a) a § 22c ods. 1 písm. a) cestného zákona]. Podľa zákona o zhromažďovanom práve je zvolávateľ okrem iného povinný „*riadiť priebeh zhromaždenia tak, aby sa podstatne neodchyľovalo od účelu zhromaždenia uvedeného v oznámení*“ [§ 6 ods. 5 písm. c) cit. zákona].

V danej veci je zrejmé, že tak správny orgán, ako aj krajský súd, vychádzali z toho, že sťažovateľ sa v rámci výkonu svojho zhromažďovacieho práva v rozpore so svojimi povinnosťami zvolávateľa odchyľil od účelu zhromaždenia uvedeného vo svojom oznámení tým, že „užil“ v rozhodnutí o pokute označené „miestne komunikácie I. a II. triedy“. Vzhľadom na povahu porušenia povinností, ktoré bolo sťažovateľovi správnym orgánom vytknuté, mohol sťažovateľ „porušiť“ len svoje povinnosti zvolávateľa zhromaždenia, ktoré mu vyplývajú zo zákona o zhromažďovacom práve, a nie z cestného zákona. Ak by tomu bolo totiž inak, teda tak, ako to tvrdil krajský súd, cestný zákon by bol zrejme v rozpore s čl. 28 ústavy z dôvodu, že na všetky „pouličné sprievody a manifestácie“, ktoré inak zákon o zhromažďovacom práve považuje za „chránené“ zhromaždenia, by bolo potrebné uplatniť ustanovenie o predchádzajúcom „povolení cestného správneho orgánu“, resp. „obce“ (§ 8 cestného zákona), pretože užívanie miestnych komunikácií, ku ktorému pri takýchto zhromaždeniach nevyhnutne dochádza, je nepochybne ich užívaním „iným spôsobom než zvyčajným alebo na iné účely, než na ktoré sú určené“, čo je užívanie, ktoré cestný zákon podmieňuje pod hrozbou uloženia sankcie uvedeným udelením povolenia.

Vzhľadom na tieto dôvody nemohli byť označené porušenia povinností sťažovateľa ako zvolávateľa zhromaždenia postihnuté podľa cestného zákona, ale podľa zákona o zhromažďovacom práve. Ústavný súd už uviedol, že ústava a dohovor vrátane príslušnej judikatúry predstavujú pre vnútroštátne orgány aplikácie práva záväzné výkladové smernice pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy základných práv a slobôd zakotvených v druhej hlave ústavy, a tým normujú rámec, ktorý tieto orgány v konkrétnom prípade nemôžu prekročiť (mutatis mutandis I. ÚS 36/02). Krajský súd takto nepostupoval, jeho právny záver, ktorý ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedol k napadnutému rozsudku, je zjavne neodôvodnený a účinky takejto interpretácie a aplikácie sú zjavne nezlúčiteľné s čl. 28 ústavy a čl. 11 dohovoru. Obmedzenie slobody zhromažďovania sťažovateľa, ku ktorému došlo napadnutým rozsudkom krajského súdu, nebolo v dôsledku toho založené na zákone.

Pretože každé obmedzenie základného práva pokojne sa zhromažďovať v zmysle čl. 28 ústavy a čl. 11 dohovoru sa musí opierať o „zákon“, a pretože v prípade napadnutého rozsudku krajského súdu tomu tak nebolo, je tento nedostatok napadnutého rozsudku sám

osebe dostatočným dôvodom na to, aby ústavný súd na jeho základe konštatoval, že krajský súd týmto svojím rozsudkom porušil základné právo sťažovateľa zaručené označenými článkami ústavy a dohovoru.

4. 6. Nad rámec uvedeného konštatovania a vzhľadom na tvrdenie krajského súdu, že „*Výška pokuty (...) bola určená v súlade s ust. § 22b ods. 1 cestného zákona, nakoľko bola zohľadnená závažnosť, dĺžka a rozsah trvania protiprávneho konania*“, ústavný súd konštatuje, že v tej časti výroku predmetného rozhodnutia primátora, ktorou sa uložila pokuta sťažovateľovi aj *«za užívanie miestnych komunikácií I. a II. tr. – Hodžovo námestie II. tr., (...) iným než zvyčajným spôsobom z dôvodu usporiadania osvetovej akcie „Ži a nechaj žiť“ (...) dňa 21. 06.2001 bez povolenia cestného správneho orgánu (...)»*, je toto rozhodnutie v rozpore s právom sťažovateľa na pokojné zhromažďovanie podľa čl. 28 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 11 ods. 1 a 2 dohovoru, pretože na Hodžovo námestie v Bratislave bolo predmetné zhromaždenie 21. jún 2001 v čase od 16.30 h do 18.00 h Miestnemu úradu Bratislava Staré Mesto nepochybne riadne a včas oznámené v súlade so zákonom o zhromažďovaní práve. Krajský súd v napadnutom rozsudku na prípad Hodžovho námestia osobitne nereagoval, ale potvrdil rozhodnutie správneho orgánu o uložení pokuty sťažovateľovi evidentne aj vo vzťahu k riadne oznámenému zhromaždeniu sťažovateľa.

Pokiaľ ide o pouličný sprievod organizovaný sťažovateľom 21. júna 2001 v Bratislave po Štefánikovej ulici, Krížnej ulici, Špitálskej ulici, Štúrovej ulici, Šafárikovom námestí, Dostojevského rade, Landererovej ulici a po Košickej ulici, je pravdou, že toto zhromaždenie v zmysle § 5 zákona o zhromažďovaní práve oznámené nebolo. Z napadnutého rozhodnutia krajského súdu a súvisiacich rozhodnutí a príloh však nevyplýva, že by predmetný pouličný sprievod organizovaný sťažovateľom v označených uliciach Bratislavy 21. júna 2001 bol Miestnym úradom Bratislava Staré Mesto podľa ustanovenia § 12 ods. 3 zákona o zhromažďovaní práve rozpustený. Ústavný súd má vážnu pochybnosť, či sankciu uloženú podľa § 22a písm. a) bodu 1 cestného zákona vo výške 30 000 Sk rozhodnutím primátora sťažovateľovi *«za užívanie miestnych komunikácií I. a II. tr. – (...), Štefánikova ulica I. tr., Krížna ulica I. tr., Špitálska ulica II. tr., Štúrova ulica II. tr., Šafárikovo námestie I. tr., Dostojevského rad I. tr., Landererova ulica II. tr., Košická ulica II. tr., - iným než zvyčajným spôsobom z dôvodu usporiadania osvetovej akcie*

„Ži a nechaj žiť“ spojenej s presunom cca 100 až 150 cyklistov po týchto komunikáciách dňa 21. 06. 2001 bez povolenia cestného správneho orgánu», je možné vzhľadom na okolnosti veci považovať za nevyhnutné a primerané pre dosiahnutie sledovaného legitímneho cieľa. V danej veci nikto nespochybnil, že išlo o pokojné zhromaždenie, ktorého účelom bolo formou hromadného prejazdu cyklistov po vybraných komunikáciách hlavného mesta Slovenskej republiky poukázať na potrebu komplexného podporovania verejnej dopravy a systematickejšieho riešenia dopravnej situácie v meste a pripomenúť si symbolickou minútou ticha všetky obeť automobilizmu na Slovensku. Podľa názoru ústavného súdu dôvody, ktoré boli uvedené správnym orgánom pri uložení pokuty, nemožno *prima facie* považovať vzhľadom na význam slobody zhromažďovania za relevantné a dostatočné na to, aby odôvodnili potrebu sankcionovať zvoľávateľa uvedeným spôsobom za nesplnenie označených povinností podľa zákona o zhromažďovanom práve.

Okrem toho, uloženie pokuty na základe cestného zákona vo výške 30 000 Sk sa javí byť prinajmenej neprimerané už aj vzhľadom na to, že ustanovenie § 14 ods. 1 zákona o zhromažďovanom práve pripúšťa uloženie pokuty tomu, kto zvoľáva alebo usporadúva zhromaždenie bez toho, že by splnil oznamovaciu povinnosť, alebo usporadúva zhromaždenie, ktoré bolo zakázané, alebo závažne poruší inú povinnosť zvoľávateľa podľa tohto zákona, do výšky 1 000 Sk.

Vzhľadom na uvedené by podľa názoru ústavného súdu bolo zrejmé porušené základné právo sťažovateľa na pokojné zhromažďovanie podľa čl. 28 ústavy a čl. 11 dohovoru aj v časti napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorá sa týka „neoznámeného zhromaždenia“ sťažovateľa konaného 21. júna 2001.

4. 7. Vzhľadom na skutočnosti uvedené v bodoch 4. 1. až 4. 5. tohto nálezu ústavný súd považuje napadnuté rozhodnutie krajského súdu v predmetnej veci svojimi účinkami za nezlučiteľné s ústavou a dohovorom, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 tohto nálezu.

5. V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli

porušené práva alebo slobody podľa ods. 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd s ohľadom na uvedené zvláštne okolnosti danej veci (pozri bod 2. 1. až 2. 5. nálezu) dospel k záveru, že sú splnené podmienky pre zrušenie napadnutého rozsudku a vrátenie veci krajskému súdu na ďalšie konanie, a preto rozhodol tak, ako je to uvedené v bode 2 výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

6. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančného zadosťučinenie vo výške 10 000 Sk, ktorú odôvodnil tým, že pokuta uložená v rozpore s ústavou a cestným zákonom mala likvidačný charakter, pretože presahovala finančné možnosti dobrovoľného združenia, zástupcovia sťažovateľa v čase podania ústavnej sťažnosti boli už vyše roka a pol v neistote a pod veľkým psychickým tlakom, na vymoženie pokuty bola nariadená exekúcia spojená so zákazom nakladať s majetkom, trovy exekúcie presiahli 50 000 Sk, sťažením možnosti získať granty od donorov a obmedzením možnosti naplňať ciele združenia.

Vzhľadom na okolnosti danej veci však ústavný súd dospel k názoru, že zvláštne okolnosti posudzovanej veci, závery ústavného súdu o porušení práva sťažovateľa zaručené v čl. 28 ústavy a v čl. 11 dohovoru predstavujú samé osebe primerané spravodlivé zadosťučinenie pre sťažovateľa.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 15 080 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia advokátom

Mgr. T. K., Advokátska kancelária, B., tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 4.

Náhrada sa priznala za tri úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia, podanie sťažnosti z 27. decembra 2002 a písomné stanovisko k vyjadreniu krajského súdu z 22. januára 2004). Za dva úkony vykonané v roku 2002 patrí odmena v sume po 3 900 Sk a k tomu dvakrát náhrada režijného paušálu po 100 Sk, a za jeden úkon, ktorý bol vykonaný v roku 2004, patrí odmena v sume 4 534 Sk a režijný paušál 136 Sk [§ 13 ods. 8 a § 19 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“)]. Ústavný súd k výslednej sume, teda k sume 12 670 Sk pripočítal daň z pridanej hodnoty vo výške 19 %, t. j. 2 407,30 Sk (§ 22 ods. 3 vyhlášky). Takto priznaná suma celkom činí zaokrúhlene (§ 25 vyhlášky) sumu 15 080 Sk.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2004